

“HIT”

ÉRTELMESEK-E A VALLÁSI NYELV KIFEJEZÉSEI?

I.

Mi jellemzi a hétköznapi hiteinket? Vajon áll-e a vallásos hitre mindez, amit a hétköznapi hiteinkről gondolunk?

A HÉTKÖZNAPI HITEINK olyanok, hogy:

1. - **IGAZNAK TEKINTJÜK ŐKET**, ám nem vagyunk meggyőződve arról, hogy ne lehetnének hamisak
2. - **KÉPESEK VAGYUNK ARRA, HOGY TUDATOSÍTSUK ŐKET** (ami azt implikálja, hogy képesek vagyunk azonosítani őket)
3. - **VEZÉRLIK A CSELEKEDETEINKET** (részleges okokként)

A VALLÁSOS HITEK olyanok, hogy

1. IGAZNAK TEKINTJÜK ŐKET ÉS MEG VAGYUNK GYŐZŐDVE ARRÓL, HOGY NEM LEHETNEK HAMISAK, bár nem nyilvánvaló az igazságuk

Hugo de Sancto Victore (1096-1141)

De sacramentis 1. 10. 2: “Fides est certitudo quaedam animi de rebus absentibus supra opinionem et infra scientiam constituta”

“A hit a lélek olyan bizonyossága jelen nem lévő dolgokról, amely nagyobb a vélekedésnél, ám kisebb a tudásnál”

vö. Zsid 11,1: “A hit a remélt dolgok biztosítója, a nem látható dolgok bizonyítója”

Aquinói Tamás: tudás (scientia) - vallásos hit (fides) - vélekedés (opinio)

Summa theologiae II-IIae, 2. 1.: “(...) actus iste qui est credere habet firmam adhaesionem ad unam partem, in quo convenit credens cum sciente et intelligente, et tamen eius cognitio non est perfecta per manifestam visionem, in quo convenit cum dubitante, suspicante et opinante.”

“(...) a hit mentális aktusát szilárd ragaszkodás jellemzi valamely alternatívához, és ebben a tekintetben a hívő megegyezik azzal az emberrel, aki tudással rendelkezik vagy megért valamit. A hívő megismerését azonban nem tökéletesíti olyan belátás, amely nyilvánvalóvá teszi a dolgot, és ebben megegyezik azzal az emberrel, akinek kétségei vannak, sejt valamit és vélekedik valamiről.”

2. - KÉPESEK VAGYUNK ARRA, HOGY TUDATOSÍTSUK ŐKET? KÉPESEK VAGYUNK AZONOSÍTANI ŐKET?

PROBLÉMÁK:

2.1 - vannak olyan vallásos hitek, amelyek ellentmondásosnak tűnnek - rendelkezhetünk ellentmondásos hitekkel?

pl. E. E. Evans-Pritchard: *Nuer Religion*, Oxford: The Clarendon Press, 1956, 48. és 51:

“I now come to the most difficult, and the most important, part of this survey. How do Nuer conceive of these spirits in relation to God? I do not attempt yet to make a full analysis of the notion of *kwoth*, but only to discuss a limited part of it, the nature of the spirits of the air; though what is said about them has some bearing on the nature of other spirits and of Spirit in general. The matter is, for us, complex and confusing, and the conclusion I reached about it, that the spirits of the air are conceived of as both separate beings and yet also as different manifestations of God, may at first sight seem to hold a contradiction.” (...)

“Yet, though one may say all this, the spirits of the air are, nevertheless, being Spirit, also God. They are many but also one. God is manifested in, and in a sense is, each of them. I received the impression that in sacrificing or in singing hymns to an air-spirit Nuer do not think that they are communicating with the spirit and not with God. They are, if I have understood the matter correctly, addressing God in a particular spiritual figure or manifestation. They speak to God directly or they speak to God in, for example, the figure of deng, whichever mode is most appropriate in the circumstances. They do not see a contradiction here (...)”

2.2: HOGYAN TUDATOSÍTHATUNK OLYAN HITEKET, AMELYEKET KÉPTELENEK VAGYUNK KORREKT MÓDON FELIDÉZNI?

Narrative comprehension tasks - cognitive constraints

Normál körülmények között olyan kognitív korlátok határozzák meg a vallási reprezentációkat, amelyek erősen eltérítenek a teológiai állításoktól

Lehetséges-e olyasmiben (propozicionális tartalom) hinni (szilárdan meggyőződve lenni az igazságáról), amit - mint mentális tartalmat - nem tudunk azonosítani?

Pl. Barrett, J. L. and Keil, F. C. (1996) “Conceptualizing a non-natural entity anthropomorphism in God concepts”, *Cogn. Psychol.* 31, 219 – 247.

Justin L. Barrett, “Cognitive Constraints on Hindu Concepts of the Divine”, *Journal for the Scientific Study of Religion*, Vol. 37, No. 4 (Dec., 1998)

2.1 és 2.2: TEOLÓGIA, TEOLOGIZÁLÁS ÉS ANTROPOMORFIZMUS

3. NEM IGAZ, HOGY OLYAN MÓDON VEZÉRLIK A CSELEKEDETEINKET, AHOGYAN A HÉTKÖZNAPI HITEINK (valójában nem is tekintjük őket igaznak?)

Daniel Dennett: “Belief in Belief”

“If you really believe that your God is watching you and doesn’t want you to masturbate, you don’t masturbate. (You wouldn’t masturbate with your Mother watching you! How on Earth could you masturbate with God watching you? Do you really believe God is watching you? Perhaps not.)”

(Daniel C. Dennett, *Breaking the spell: religion as a natural phenomenon*, Penguin Books, 227)

David Hume: “The conviction of the religionists, in all ages, is more affected than real, and scarcely ever approaches, in any degree, to that solid belief and persuasion, which governs us in the common affairs of life.”

“Hear the verbal protestations of all men: Nothing so certain as their religious tenets. Examine their lives: You will scarcely think that they repose the smallest confidence in them. (*The Natural History of Religion*)